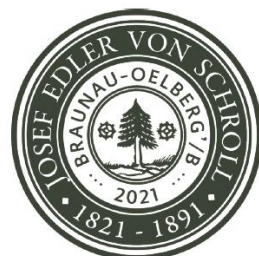

4 (duben 2021)
cena 10 Kč

Broumovské noviny

redakce@broumov-mesto.cz
www.broumov-mesto.cz

Geoparkem Broumovsko za zapomenutou historií

Geopark Broumovsko

V minulém čísle Broumovských novin jsme si začali vyprávět o téměř zapomenutých, ale historicky významných zákoutích našeho krásného a neobyčejně rozmanitého Geoparku Broumovsko. O starých kamenolomech, které kdysi poskytovaly kvalitní stavební materiál a současně i živobytí pro mnoho místních obyvatel. Ve své době tak představovaly důležitý prvek pro podporu osídlování a celkový rozvoj tohoto kraje. A jelikož těchto památek, skrytě vyprávějících příběhy o dřívějším způsobu života a činnosti zdejších usadlíků je opravdu po Broumovsku roztroušeno velké množství, pokusím se dnes připomenout některá další zajímavá místa. Staré lomy jsou navíc otevřenými okny do ještě hlubší historie, a to geologické, která je tou prapůvodní příčinou dnešní rozmanitosti a bohatství Broumovské vrchoviny. Z kamenů, které v nich naleznete, pak můžete vyčíst, co se na daném místě odehrávalo před desítkami nebo stovkami milionů let. Pojďme si tedy zase nějaké další prohlédnout.

Velmi zajímavou památkou je nepochybně lom zvaný Kalabon, nedaleko hotelu Na Mýtě ve směru na Bezděkov nad Metují (GPS: 50°30'30.646"N, 16°12'59.701"E). Těžila se zde v poměrně velkém množství hornina odborně nazývaná spongilit. Ta vznikla zpevněním jemných křídových hlubokomořských usazenin s vysokým obsahem mikroskopických křemitých jehlic mořských hub, což způsobuje její výjimečnou tvrdost. Podle získaných informací byl lom s největší pravděpodobností založen v souvislosti se stavbou železniční trati Choceň – Meziměstí a nedalekého Petrovického tunelu. Ten byl dokončen roku 1874 a s délkou téměř 290 metrů představoval na tehdejší dobu poměrně velkou stavbu. Lom Kalabon poskytoval velké bloky pevného kamene, které se mohly hodit na ostění tunelu. Nevšední název lomu, odvozený od blízké osady, zřejmě pochází od zkušených italských tunelářů, kteří na stavbě pracovali. Dnes můžete v pomalu zarůstajícím lomu nalézt neobyčejná „kamenná slunce“ - geologickou zajímavost, vzniklou při těžbě díky trhacím pracím v nezvykle tvrdé hornině.

Silně zarůstající starý lom, neobyčejný barvou dřívě těžného kamene, naleznete

Výška zarůstající lomové stěny Kalabonu dosahuje kolem 20 metrů (nahore)

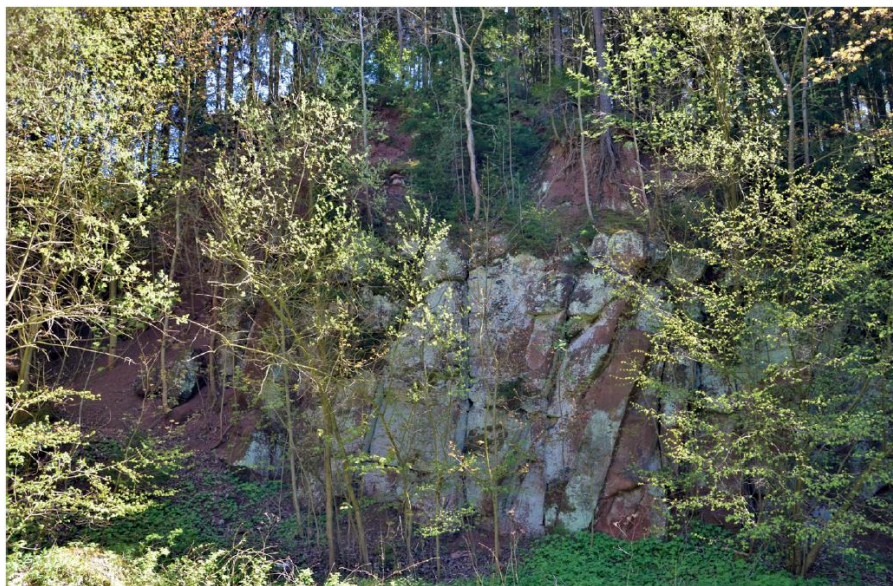

V lomu Kalabon najdete i útvary zvané „kamenná slunce“ (vlevo)

Kvalitní písek ze zvětralé vrstvy triasových pískovců poskytoval písník u Březové (uprostřed vpravo)

Červené permské pískovce v opuštěném lomu u Alpské visky (dole)

také vedle osady Alpská víska u Meziměstí (GPS: 50°37'4.487"N, 16°14'49.189"E). Výrazně červeně zbarvený jemnozrnný pískovec z období pozdních prvohor, někdy před zhruba 290 milionů let, najdete na mnohých historických stavbách v širokém okolí. Postavena z něj byla například převážná část objektů meziměstského zámku, použit byl na kostelích ve Vernéřovicích, Ruprechticích, Vižňově i na specifických stavebních prvcích v komplexu broumovského kláštera. Ve výrazně menší míře se velmi podobný červený pískovec těžil také v malém, dnes zcela zarostlém lůmku nad Jetřichovem.

Pro stavební práce při osídlování Broumovska byl také třeba kvalitní stavební písek. Pro jeho získávání se hodily výchozy nepřilíživě vrstvy rozpadavých triasových (z období triasu v raných druhohorách) pískovců na úpatí Broumovských stěn. Na těchto výchozech byly založeny drobné či rozsáhlejší písníky, ve kterých se z odkrytého rychle zvětrávajícího pískovce odškrabávala vrstva rozdrobeného písku. Takovéto písníky s typickým růžovým až bělavým pískovcem najdeme například v lomu na Pasáči (GPS: 50°35'38.404"N, 16°15'14.299"E), u Bohdašína (GPS: 50°35'58.704"N, 16°12'44.728"E), na přírodní památce Mořská transgrese (GPS: 50°35'55.191"N, 16°12'30.924"E), u obce Březová nebo v lese nad osadou Amerika u Křinic (GPS: 50°34'11.794"N, 16°16'29.403"E). Ve velkém jetřichovském písníku (GPS: 50°35'59.746"N, 16°14'44.269"E) se takto písek těží dodnes. Zajímavostí na některých výchozech těchto světlých křemenných triasových pískovců je tenká vrstva rezavě zbarveného pískovce, zpevněného kysličníky železa a nazývaného lidově „železivec“.

Další důležitou stavební surovinou bývalo vápno, které se vyrábí z vápence. Na Broumovsku se bohužel použitelný vápencový poskrovnu v pestrých vrstvách prvohorních permských usazenin vyplňujících Broumovskou kotlinu. Využívaly se zde proto i velmi tenké, jen do několika decimetrů mocné vrstvy nepříliš čistého šedého vápence vyskytující se u Otovic a Ruprechtic. V Otovicích v místě zvaném Vápenka se dokonce tento vápencový hornický způsobem pod zemí vyraženou štolou a z vytěženého vápence se po rozemletí v místním vápencovém mlýně vápno v několika pecích hned pálilo. Vápenky zde vznikly už v polovině 18. století a těžba vápence probíhala až do 30. let 20. století. Zavalené ústí jedné vápencové štoly můžete objevit v remízku nad obcí (GPS: 50°33'29.295"N, 16°23'40.844"E).

Text a foto Stanislav Stařík

Zavalené ústí vápencové štoly v místě zvaném U štoly v Otovicích

Zarostlá a sesutá stěna písníku nad osadou Amerika u Křinic

Hroudy „železiveců“ na okrajích skrývky jetřichovického písníku